

La Importància del Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació

Raül Blanco

71

Catalunya és un país amb una economia sòlida i amb una tradició industrial de segles, però ara estem vivint un moment de transformació, igual que moltes economies occidentals; però Catalunya és un dels països europeus en els que el seu nivell d'innovació està clarament per sota del seu nivell de desenvolupament, cosa que òbviament ens obliga a millorar, a fer de les polítiques sobre recerca i innovació un eix estratègic pel govern català i fer-ho amb un gran acord nacional que situï aquest tema per sobre de qüestions d'índole política.

Tot i el creixement econòmic del període 1995-2008, Catalunya no ha aprofitat per a assentar bases sòlides de futur que permetin, doncs, garantir el benestar, la cohesió social i la sostenibilitat mediambiental.

Segons l'“Innovation Scoreboard 2006” editat per la Comissió Europea, Catalunya figura en el lloc 82è, molt lluny dels capdavanters i, el que és més greu, si ens atanyem a les darreres dades de l'INE, perdent posicions en termes de despesa en R+D sobre PIB davant d'altres CC.AA. espanyoles. Encara ens situem en un discret 1,43% del PIB, molt lluny de qualsevol dels objectius marcats pel Govern Català o la Comissió Europea.

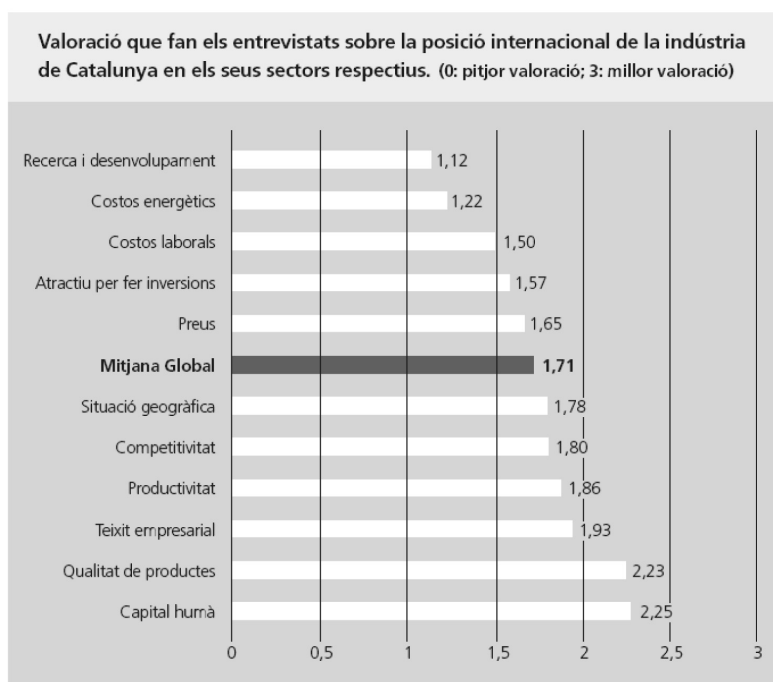
La importància del Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació

72

	POSICIÓ EN EL RANKING	SISTEMES DE RECERCA I INFORMACIÓ	TREBALLADOR ALTAMENT QUALIFICATS	EDUCACIÓ CONTINUADA	MANUF. DE MITJA I ALTA TECNOLOGIA	SERVEIS D'ALTA TECNOLOGIA	R+D PÚBLIC	R+D EMPRESARIAL	PATENTS
Estocolm (Suècia)	1	0,90	0,17	0,17	0,07	0,17	0,00	0,16	0,15
Västsverige (Suècia)	2	0,83	0,13	0,16	0,12	0,10	0,00	0,18	0,13
Oberbayern (Alemanya)	3	0,79	0,10	0,08	0,12	0,10	0,10	0,14	0,15
Etelä-Suomi (Finlàndia)	4	0,78	0,12	0,13	0,09	0,12	0,10	0,11	0,12
Karlsruhe (Alemanya)	5	0,77	0,08	0,08	0,14	0,10	0,13	0,10	0,13
Comunitat de Madrid	31	0,61	0,11	0,05	0,07	0,12	0,09	0,09	0,07
País Basc	55	0,55	0,09	0,08	0,11	0,06	0,05	0,08	0,07
Comunitat Foral de Navarra	76	0,48	0,09	0,05	0,11	0,04	0,05	0,06	0,09
Catalunya	82	0,47	0,08	0,04	0,09	0,06	0,06	0,07	0,09
Notio Aigaió (Grècia)	203	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Font: Innovation Scoreboard 2006.

Aquesta percepció es confirma si tenim en compte opinions destacades del món empresarial a nivell internacional. Al següent quadre podem veure com la R+D+i és una de les grans mancances del país segons els principals directius catalans al món.

Font: *Hernández Gascon et al., Directius catalans al món: 30 experiències, Secretaria d'Indústria i Empresa, 2007.*

El Pacte Nacional de la Recerca i Innovació és un dels 4 Pactes Nacionals que el President va proposar durant els primers mesos de la legislatura. Els altres són Habitatge (ja signat), Infraestructures i Immigració. Tots quatre, doncs, responen a reptes cabdals que marcaran la transformació del nostre país en les properes dècades.

El Pacte per a la Recerca i la Innovació no és per tant un pacte de Govern, sinó que serà un pacte de país. Comptarà amb totes les opinions dels participants al sistema català de recerca i innovació: empreses, Universitats, centres de recerca, administracions, etc. I comptar amb la validació i el vist-i-plau dels experts a nivell nacional i internacional.

73

El Pacte, doncs, ha de dotar-se d'una gran credibilitat social que passa per tenir en compte als protagonistes principals i també als secundaris.

En aquesta dinàmica, seria molt positiu transmetre també a la ciutadania la importància de la inversió en R+D+i com a garantia de futur no només empresarial sinó, fins i tot, per poder mantenir a llarg termini l'Estat del Benestar. Moltes vegades, els mitjans presten més atenció a actuacions amb un impacte molt local (com la inauguració d'un poliesportiu o una carretera) davant de feines més difícils d'explicar però que incideixen per exemple en les futures teràpies de lluita contra el càncer. No es tracta de contraposar partides pressupostàries, sinó de donar-li a la R+D+i la rellevància que té en els països líders.

Cal copsar les opinions de tots els agents del sistema, però sense caure en l'excés, donat que un excés de mobilització d'agents pot resultar difícil de gestionar, pot generar excessives expectatives i fer difícil l'establiment de prioritats.

D'altra banda, podríem enumerar en un llarg reguitzell el nombre d'estudis i diagnòstics que s'han fet per determinar les mancances de Catalunya en l'àmbit de la recerca i la innovació o, en definitiva, per passar d'una economia que competia en factor cost a una basada en coneixement i productivitat. Per tant, el Pacte serà útil en la mesura en que s'estableixin prioritats i actuacions, serà debades si pel contrari només es centra en fer un nou diagnòstic.

Prioritats i actuacions que es puguin implementar en els propers anys de forma estable i continuada. La política de recerca i innovació, igual que de forma més concreta la política industrial, necessiten visió a llarg termini i horitzons clars. Les prioritats són

necessàries perquè com la conjectura del matemàtic brasiler Jacob Palis, si tens infinitat d'opcions, al final, no saps què és allò que has de fer. I aquí trobem un dels nusos centrals del futur Pacte, respondre a preguntes tant importants com:

74

- Optem per prioritzar clústers o bé optem per prioritats tecnològiques transversals?
- Quin paper han de jugar les Universitats?
- Com podem incentivar l'emprenedoria i la cultura de la innovació a les empreses?
- Quines són les millors experiències internacionals? Són traslladables a Catalunya?
- Es pot territorialitzar la innovació o és millor apostar per un nucli central fort com és l'àrea metropolitana?

Per respondre aquestes qüestions, hem d'aprendre del que fan els països capdavanters a nivell mundial, però sense intentar traslladar experiències de manera directa, sinó comptant en com adaptar experiències a la idiosincràsia de la nostra economia.

A més, caldria aplicar certs criteris per al disseny de les polítiques resultants: simplicitat en tràmits i funcions; foment de la cooperació i la corresponsabilitat públic-privada; i finalment, fer el disseny d'actuacions preveient l'avaluació i el rendiment de comptes final.

Si volem ser capdavanters, abans hem dit que cal prioritzar, però un cop establertes les prioritats, hem d'esdevenir excel·lents en les actuacions que es marquin. No hem d'actuar sobre cent sectors i tenir cent centres, cal focalitzar-nos en disposar de centres tecnològics i infraestructures de recerca excel·lents a nivell europeu i mundial, dimensionats per competir globalment, i això només ho podrem fer en un nombre limitat de sectors i matèries. La mateixa premissa es podria aplicar a l'àmbit de l'educació superior, cal tenir orientació d'excel·lència i de dimensionament més que de comarcalització de les inversions. Tot i que el procés porti l'epígraf de nacional, hem d'aconseguir que el resultat final aconsegueixi definir de forma clara el sistema català, aprofitant les sinergies generades als entorns estatal, europeu i mundial.

El Pacte té l'ambició d'establir les estratègies i actuacions principals que s'han de desenvolupar en els propers quinze o vint anys per tal de generar coneixement capdavanter, desenvolupar tecnologies d'avantguarda i innovar en productes, serveis i processos d'alt valor social i econòmic. Tanmateix, les mesures d'innovació han d'anar

més enllà de l'empresa o els centres de recerca, han d'incorporar la innovació a la societat, a l'educació i a l'administració, amb mecanismes com la compra pública d'innovació o el condicionament de concessions al seu grau d'avenç tecnològic.

Catalunya necessita un sistema de recerca i innovació potent i d'alt nivell com a instrument al servei de la modernització i transformació del seu sistema productiu. Per fer possible la plena participació de Catalunya en l'economia del coneixement, a nivell mundial. Sols els països i regions que comptin amb un sistema de recerca i innovació potent, seran al "mapa mundial" de fluxos de coneixement i talent, elements cabdals de la competitivitat present i futura dels països i territoris. I no sembla que seran molts, sinó que seran pocs els que finalment esdevinguin nodes de la xarxa principal.

75

Catalunya ha de formular de forma clara i decidida per a què vol comptar amb un sistema de recerca i innovació d'alt nivell; cal tenir clars els objectius últims d'aquesta aposta, i actuar en conseqüència.

Els resultats del Pacte ens han de permetre determinar els recursos econòmics, legals i socials que s'han de mobilitzar per tal que Catalunya assoleixi la posició que necessita. El Sistema català de recerca i innovació ha de seguir creixent. Però ho ha de fer d'acord amb un "model" i amb un sistema de governança, necessàriament flexible, que sigui el "full de ruta" d'aquest creixement. Cal evitar el risc de caure en enfocaments excessivament locals o territorialitzats quan, al cap i a la fi, la innovació requereix, davant de tot, massa crítica i competitivitat global.

El sistema de governança que es defineixi haurà de tenir en compte també l'avaluació i el seguiment de les mesures del Pacte, amb la publicació clara i transparent del grau del compliment assolit dels compromisos signats. Això afavorirà que el Pacte no acabi essent una declaració d'intencions i esdevingui un revulsiu real per a les polítiques públiques i la iniciativa privada.

Del nostre encert i el nostre ferm compromís ara, dependrà en bona part l'èxit. El compliment del nou Acord Estratègic 2008-2010, la signatura del Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació que marcarà les prioritats per a la propera dècada, i finalment, la redacció dels nous plans de recerca i innovació i d'internacionalització per al període 2009-2012, fan que l'any 2008 sigui un moment clau per fer front als complexos reptes que

La importància del Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació

tenim davant. Caldrà, doncs, definir estratègies clares i consensuades i gaudir d'un ampli període per implementar-les a la nostra realitat econòmica. Altrament, si per motius diversos, aquestes oportunitats no s'aprofiten no només estarem arriscant el futur d'alguns clústers, sinó de tot el conjunt de la indústria catalana a les properes dècades.